Ecaterina Mihăilă

PE MARGINEA VECHIMII TOPONIMULUI *OLTENIA*

Într-un articol recent, Alexandru Mareş[1] se ocupă de vechimea toponimului *Oltenia*, încercând să aducă argumente împotriva atestării la 1721 a toponimului. Această atestare am propus-o[2] pe baza unui fragment dintr-un document emis de cancelaria de la Sibiu, publicat de C. Giurescu în *Material pentru istoria românilor sub austrieci*. Iată fragmentul: „...In dem weitheren erachte ich den Herrn Obristen Schram, seiner gutten Aigenschaften und in Wallachischen Sachen erlangter besonderen Kantnus halber, alldorthen (in Oltenia) zu Ihrer höchstged", în traducerea germanistului Lucian Hoancă: „...Şi astfel îl consider pe colonelul Schram, având în vedere bunele sale calităţi şi cunoştinţele sale deosebite în problemele Valahiei, cunoscând toate locurile peste tot acolo (în Oltenia), [demn] pentru bunăvoinţa Înălţimii Dumneavoastră"[3].

Alexandru Mareş consideră că „in Oltenia", scris în paranteză, este de fapt „în Oltenia" şi constituie o explicaţie dată de editor. Pentru a-şi susţine ideea, autorul prezintă o fotocopie a fragmentului mărită dublu şi o fotocopie a sintagmelor „in Oltenia" şi „in Walachia", mărită cvadruplu. În a doua fotocopie se poate observa că semnul diacritic de la „i" (in Oltenia) nu este un punct, ci mai curând un accent grav, care cu greu ar putea fi interpretat ca semnul diacritic de la „î". Fireşte că această descoperire aruncă o îndoială asupra atestării, dar nu constituie o certitudine. Nu credem că mărirea, fie şi cvadruplă, a traducerii textului într-o ediţie este concludentă. Atunci când există o îndoială, o adevărată cercetare presupune consultarea originalului.

Ceea ce i-a sădit neîncredere autorului şi l-a determinat să cerceteze cu lupa sintagma „in Oltenia" este faptul că generalul austriac Virmond, care a semnat documentul, nu avea cum să cunoască denumirea *Oltenia*. Ni se pare că argumentul nu se susţine, deoarece cuceritorii şi stăpânitorii unor teritorii străine sunt foarte interesaţi de numele de locuri folosite de localnici, chiar dacă denumirile oficiale sunt altele. În numeroase documente din ediţia lui C. Giurescu nu numai că apar denumirile districtelor din Oltenia, dar şi numeroase nume de sate, de unde se încasau biruri grele (majoritatea documentelor, în afară de recensăminte, se referă

[1] Alexandru Mareş, *Vechimea toponimului* ***Oltenia***, în LR, LVII, 2008, nr. 2, p. 198–202.
[2] Ecaterina Mihăilă, *Prima atestare şi etimologia toponimului* ***Oltenia***, în LR, LV, 2006, nr. 5–6, p. 333–338.
[3] C.C. Giurescu, *Material pentru istoria românilor supt austriaci*, vol. I (1716–1725), Bucureşti, 1913.

LR, LIX, nr. 2, p. 241–265, Bucureşti, 2010

BDD-A566 © 2010 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.239 (2026-11-06 21:57:00 UTC)

tocmai la plata birurilor sau la restanțe). Dacă într-adevăr numele *Oltenia* exista în uzul denominativ al localnicilor, este posibil ca el să fi fost cunoscut şi de către autoritățile austriece. În plus, documentul a fost redactat de un funcționar al Cancelariei de la Sibiu, unde se cunoşteau şi districtele şi numele de sate din Oltenia (generalul Virmond doar l-a semnat).

Harta lui Fr. Schwantz din 1722, făcută chiar în vederea cunoaşterii amănunțite a teritoriului, este intitulată *Tabula Valachiae Cis-Alutanae* iar în hărțile următoare Oltenia este denumită *Valachia Caesareea* (1739) şi *Wallachia Austriaca* (1788). Harta lui Specht din 1791 are titlul *Militarische Karte der Kleinen oder oesterreichischen und grossen Wallachei* (...)[4]. Dacă în harta din 1722 numele provinciei mai este legat de Olt, în hărțile următoare este impusă chiar în denumire ideea dependenței de imperiu, apoi, direct, de Austria. Iată de ce denumirea autohtonă a provinciei (*Oltenia*), cunoscută probabil şi de stăpânitori, trebuia să fie ocultată.

Un alt argument adus de Alexandru Mareş se referă la precaritatea ca sursă a lucrării *Dicționar istoric arheologic şi geografic al României*, 1937, al lui O.G. Lecca, care plasează apariția denumirii Oltenia în secolul al XVI-lea, deoarece nu sunt indicate sursele de bază (nu am citat *Enciclopedia* lui Predescu, aşa cum susține autorul). Chiar dacă nu a specificat sursele, credem că Lecca era un autor care cunoştea bine arhivele, de vreme ce *Craiova*, cu prima atestare în DTRO vol. 2[5] la 1475, apare la Lecca cu o atestare din 1450 (moşie), *Horezu*, cu prima atestare în DTRO vol. 3[6] la 1646, apare la Lecca cu o atestare din 1692, iar *Tismana*, cu prima atestare în DTRO vol. 6[7] la 1385, apare cu aceeaşi atestare la Lecca (nu sunt diferențe mari).

De altfel nici C.C. Giurescu nu indică unde se găsesc documentele din *Material...*

Faptul că la 1835, anul în care apare prima ediție a manualului de geografie al lui Gentile (profesor de liceu), *Oltenia* era recunoscută deja ca denumire, indică faptul că aceasta era probabil mult mai veche.

În final ne întrebăm de ce oare C. Giurescu ar fi făcut precizarea „în Oltenia", şi pentru cine, de vreme ce denumirea apare chiar în titlul cărții, dedicată oricum unui grup restrâns de cititori, adică cercetătorilor avizați. S-ar fi putut oare gândi cercetătorii că în document nu este vorba de Oltenia, ci de o altă provincie a României, sau de o altă provincie a imperiului? Ne îndoim.

În concluzie, chiar dacă fotocopiile pun la îndoială atestarea toponimului *Oltenia* la 1721, certitudinea nu poate fi dată decât de consultarea originalului.

[4] V. Ecaterina Mihăilă, *idem*, p. 335.

[5] *Dicționarul toponimic al României. Oltenia (DTRO)*, vol. 2 (C–D), sub redacția prof. univ. dr. Gheorghe Bolocan, Editura Universitaria, Craiova, 1995.

[6] *Idem*, vol. 3 (E–Î), 2002.

[7] *Idem*, vol. 6 (S–Ț), 2006.

BDD-A566 © 2010 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.239 (2026-11-06 21:57:00 UTC)

ABOUT OLDNESS OF THE TOPONYM *OLTENIA*

(Abstract)

In this paper we deal with the Alexander Mareş's opinion concerning oldness of the toponym *Oltenia* expressed in the article *How old the toponym Oltenia is*, published in LR, LVII, nr. 2, p. 198–202, Bucureşti, 2008.

Cuvinte-cheie: Oltenia, document, vechime.
Key-words: Oltenia, document, oldness.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti",
Bucureşti, Calea 13 Septembrie, nr. 13

Teodor Oancă

LOCALIZĂRI DIALECTALE ŞI ARII ANTROPONIMICE

Numele de familie pe care le discutăm provin din porecle care au la bază termeni regionali. Aceştia au fost reţinuţi din cărţile: *Soluţii şi sugestii etimologice*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2001, şi *Certitudini şi ipoteze etimologice,* Editura Academiei Române, Bucureşti, 2007, ambele semnate de Dumitru Loşonţi.

Cuvintele discutate de autor figurează în DA, DLR, DEX, MDA, cu „etimologie necunoscută" sau cu etimologie „greşit ori insuficient explicată"[1].

Pe noi ne-a interesat localizarea acestor termeni, iar datele obţinute au fost coroborate cu frecvenţa şi distribuţia teritorială a numelor de familie[2] formate de la porecle care au rezultat de la aceste cuvinte. Metoda de cercetare utilizată este *geografia antroponimică*[3]. În felul acesta devine posibilă cunoaşterea cu mai multă certitudine a ariei de răspândire a unui termen dialectal, în condiţiile în care nu dispunem de o hartă dialectală.

[1] Loşonţi[2], p. 5.

[2] Frecvenţa şi distribuţia teritorială pe regiuni şi judeţe a numelor de familie au fost extrase din Baza de date antroponimice a României (BDAR).

[3] Cf. Teodor Oancă, *Geografie antroponimică românească. Metodă şi aplicaţii,* Editura de Sud, Craiova, 1998; *idem, Onomastică şi dialectologie,* Fundaţia „Scrisul Românesc", Craiova 1999.

BDD-A566 © 2010 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.239 (2026-11-06 21:57:00 UTC)